

DSpace da Universidade de Santiago de Compostela

<http://dspace.usc.es/>

Instituto da Lingua Galega

Eduardo Louredo Rodríguez (2015): “Aproximación ás formas de tratamento: cambio interxeracional na comarca do Ribeiro”. *XVe Colloque international de linguistique ibéro-romane (CILIR 2015)*. Ruan (Francia), 3-5 xuño 2015

You are free to copy, distribute and transmit the work under the following conditions:

- **Attribution** — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Non commercial** — You may not use this work for commercial purposes.

Aproximación ás formas de tratamento: cambio interxeracional na comarca do Ribeiro

Eduardo Louredo Rodríguez

eduardo.louredo@usc.es

Instituto da Lingua Galega

Grupo de investigación GI-1743

Universidade de Santiago de Compostela

Introducción

- “la conducta verbal es conducta social, no es un mero mero medio de comunicación sino también de transmisión de significados sociales” Catalina de Weirnerman (1976: 17)
- Formas de tratamiento
  - Pronominais: vostede (gal.), o senhor (port.), vous (fr.)...
  - Nominiais: Señor/a, Don/a, Excelencia, Ilustrísima...

Introdución

- Poucos estudos sobre o galego. Centrados máis na forma ca no uso.
- Obxectivos:
  - Inventariar as formas pronominais e nominais do galego do Ribeiro.
  - Determinar a que interlocutores se destinan cada unha delas dependendo da idade do informante.

Informantes

Xeración	Xeración I	Xeración II	Xeración III
Idade	Máis de 60 anos	40-56 anos	16-30 anos
Persoas entrevistadas	10	10	11

Metodoloxía

- Pregunta directa. Como trata (ou trataba) vostede a...?
  - Avós
  - Pais

  - Maiores coñecidos
  - Maiores descoñecidos

  - Mestres
  - Cura
  - Médico

Marco teórico

- Brown & Gilman (1960): poder vs. Solidariedade
  - Poder → tratamento asimétrico: “One person may be said to have power over another in the degree that he is able to control the behavior of the other. (...) The power semantic is similarly non reciprocal; the superior says *T* and receives *V*” (Brown / Gilman 1960: 255).

Marco teórico

- Solidariedade → tratamento simétrico (dependendo da classe social: T ou V).
- Progresiva expansión da solidariedade:
  - Intimidade: T recíproco.
  - Formalidade: V recíproco

Marco teórico

- Críticas ao modelo de Brown & Gilman
- “Si bien el uso de los PT está condicionado por un código en el que intervienen factores como edad, sexo, posición social, profesión, estatus, etc., la selección por parte de los hablantes de unas determinantes formas, adecuadas para una situación comunicativa concreta en una determinada comunidad de habla, no depende de la adopción rígida de esa serie de categorías teóricas estáticas, por muy explicativas y válidas que hayan resultado en su origen – especialmente en el intento de explicar abstracciones y universales lingüísticos–, sino de la compleja combinación de factores textuales y contextuales que enmarcan el discurso” (Blas Arroyo, 1994b: 411-412).

Marco teórico

- Matizacións á teoría de Brown & Gilman.
- “Así, en galego, o pronome *T* úsase con iguais para indicar solidariedade pero o pronome *V* pode usarse para indicar status, respecto, educación, etc. Xa que logo, non é o mesmo utilizar *V* para dirixirse a un superior (poder) ca facelo cun familiar maior (respecto) ou mesmo cun descoñecido (educación)” (Ramallo 2000: 476).

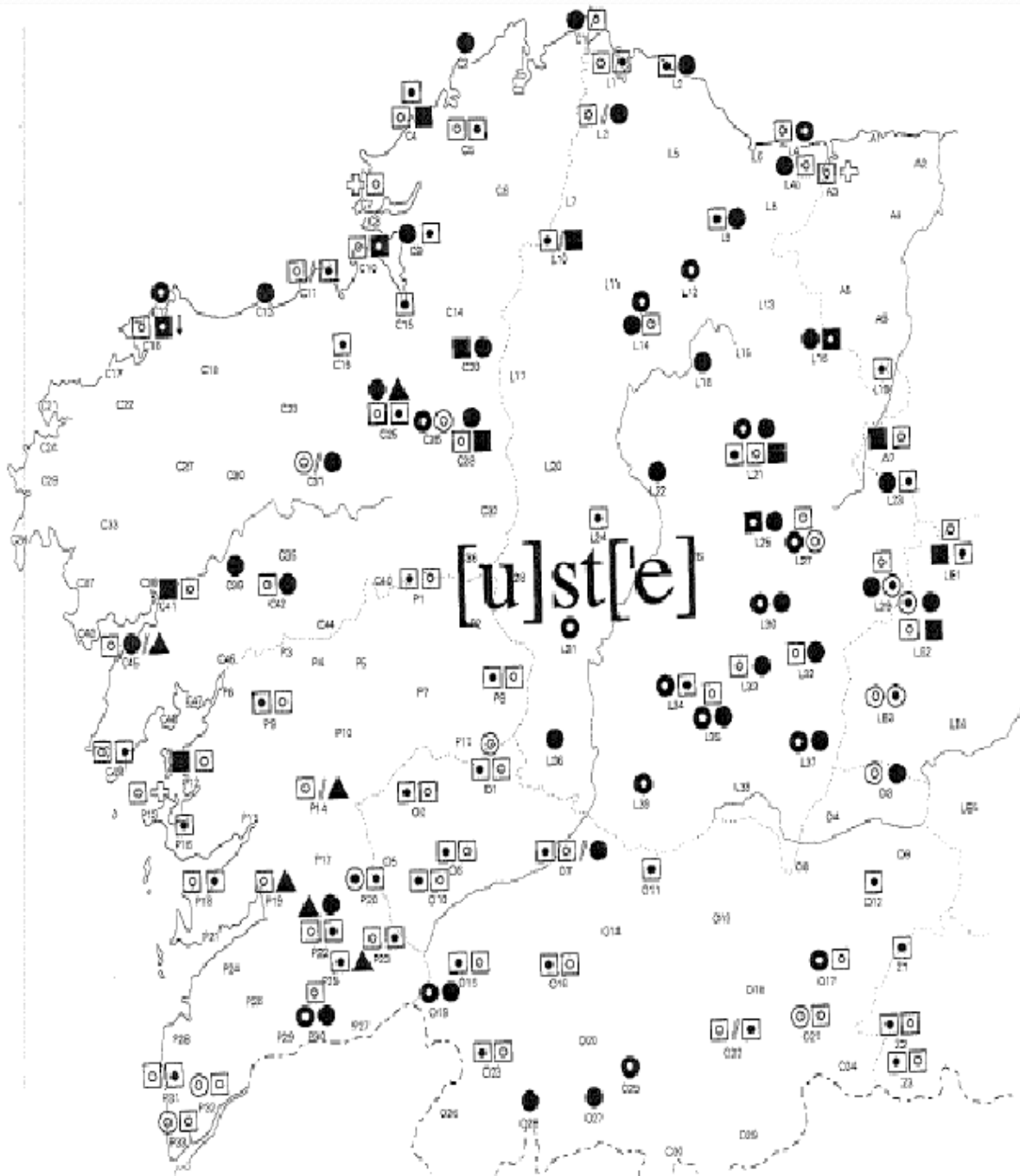
Marco teórico

- As formas de tratamento forman parte da cortesía lingüística.
- “a cortesía lingüística constitúe unha estratexia racional de comunicación utilizada polo falante para evitar situacións de conflito. Trátase dun subsistema dunha forma de comportamento máis xenérico e que podemos etiquetar como comportamento cortés. Ser cortés supón unha práctica determinada por unhas normas sociais que favorecen determinadas interaccións e que sancionan o seu incumprimento” (Ramallo 2000: 492).

Pronomes de tratamento

- Vostede (estándar).
- Dialectalmente:
  - Usté (moi maioritaria)
  - Ustede
  - Vosté
- Outros:
  - El/ela
  - Vós

Mapa 157 do *Atlas Lingüístico Galego (vol. II)*

v[o]st[e]de	●	[o]st[e]de	⊙
v[u]st[e]de	■	[u]st[e]de	□
v[ɔ]st[e]de	▲	[o]st[e]	⊙
v[o]st[e]	⊙	[u]st[e]	□
v[u]st[e]	■	[u]st[eθ]	+

Pron. de tratamento no Ribeiro

- *Usté* moi maioritario. Interferencia do castelán *usted* (sen consoante final coma en *dificultad* > *dificultá*).
- *Ustede* (dous informantes maiores). Cruzamento entre *usted* e *vostede*. Maior conservadurismo lingüístico.
- *Vostede* (estándar) nalgún informante da Xeración III.

Xeración I	Forma	Xeración II	Forma	Xeración III	Forma
Abe71m	usté	Abe53m	usté	Abe28m	usté
Ore69h	usté	Ore47m	usté	Ore26h	usté
Vil72m	usté	Vil48h	usté	Vil22h	usté
Pen78m	ustedede	Pen56h	usté	Pen23h	usté
Esp72m	usté	Esp46m	usté	Esp27h	usté
Reg77h	usté	Reg52m	usté	Reg21h	usté
Bou80m	usté	Bou54m	usté	Bou29h	usté
Rib65h	usté	Rib40m	usté	Rib20h	usté
				Rib18h	vostede
Arn63m	usté	Arn43m	usté	Arn19m	usté
Lou75m	ustedede	Lou48m	usté	Lou16h	usté /vostede

Formas léxicas en galego

- Señor/a: a persoas maiores con mesmo ou inferior nivel social.
- Don/dona: con persoas de posición superior.
- Tío/tía: mesmo uso ca señor/a. Está caendo en desuso.

Formas léxicas no Ribeiro

- Os usos coinciden, en xeral, cos do galego común. Todos eles implican tratamento de V.
- Señor/a. Para persoas maiores de igual ou inferior estatus.
- *Don* e *doña* (non *dona*). Mestres, curas, médicos e “ricos”.
- Recordo do uso de *tío/a* nalgúns puntos.

Uso de T e V: hipóteses

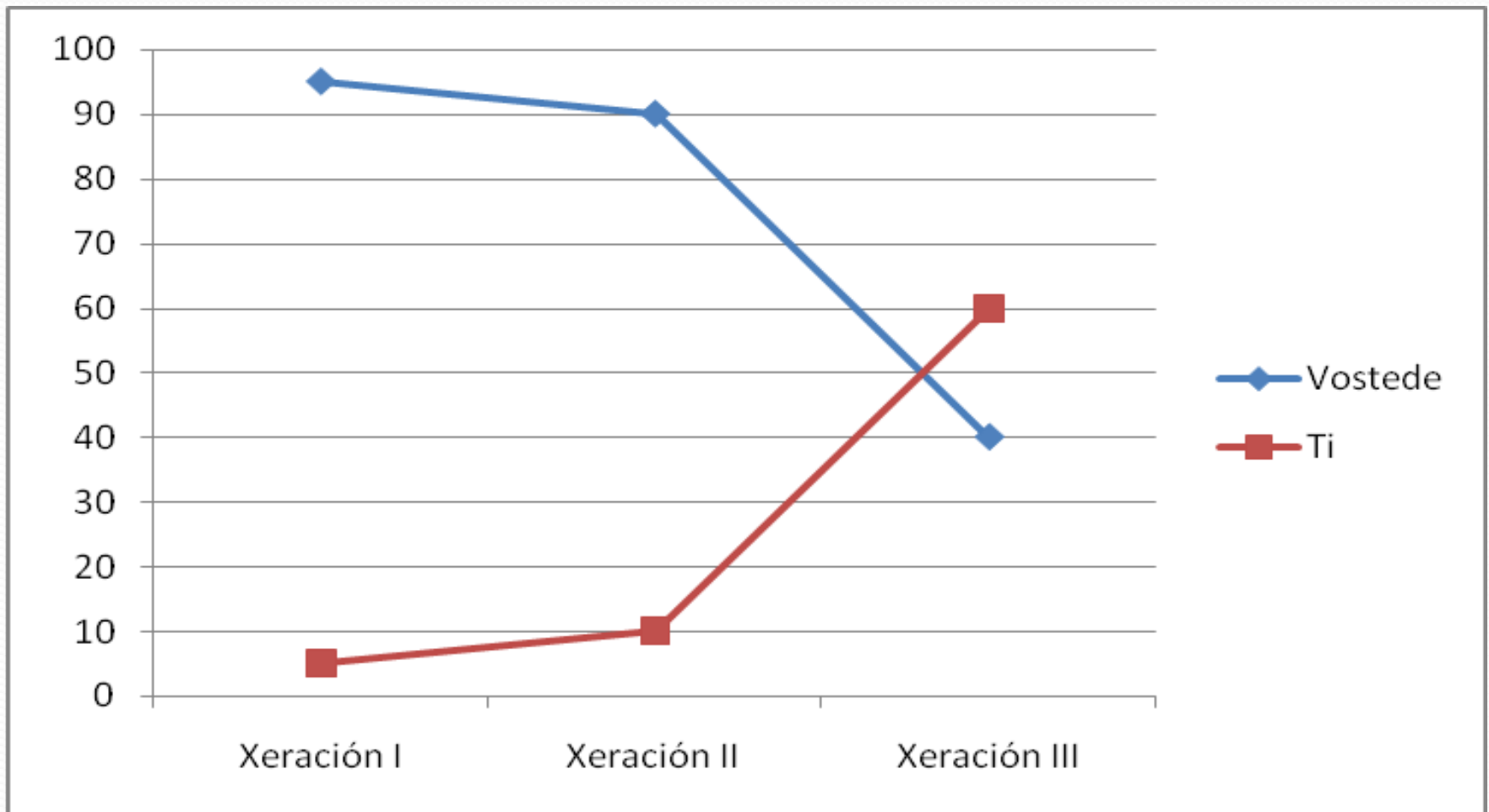
- Familiares: progresivo abandono de V. Especialmente cos pais.
  - En Galicia, durante anos, un fillo dirixíase a seus pais utilizando o pronome de respecto, en especial no mundo rural. E isto non só en fillos maiores senón tamén na xente máis nova. Na actualidade este uso está practicamente desaparecido. (Ramallo 2000: 477).

-
- Persoas maiores coñecidas: diminución no uso de V.
  - Persoas maiores descoñecidas: maioría de V.

  - Figuras de autoridade (curas, mestres, médicos):
diminución no uso de V.

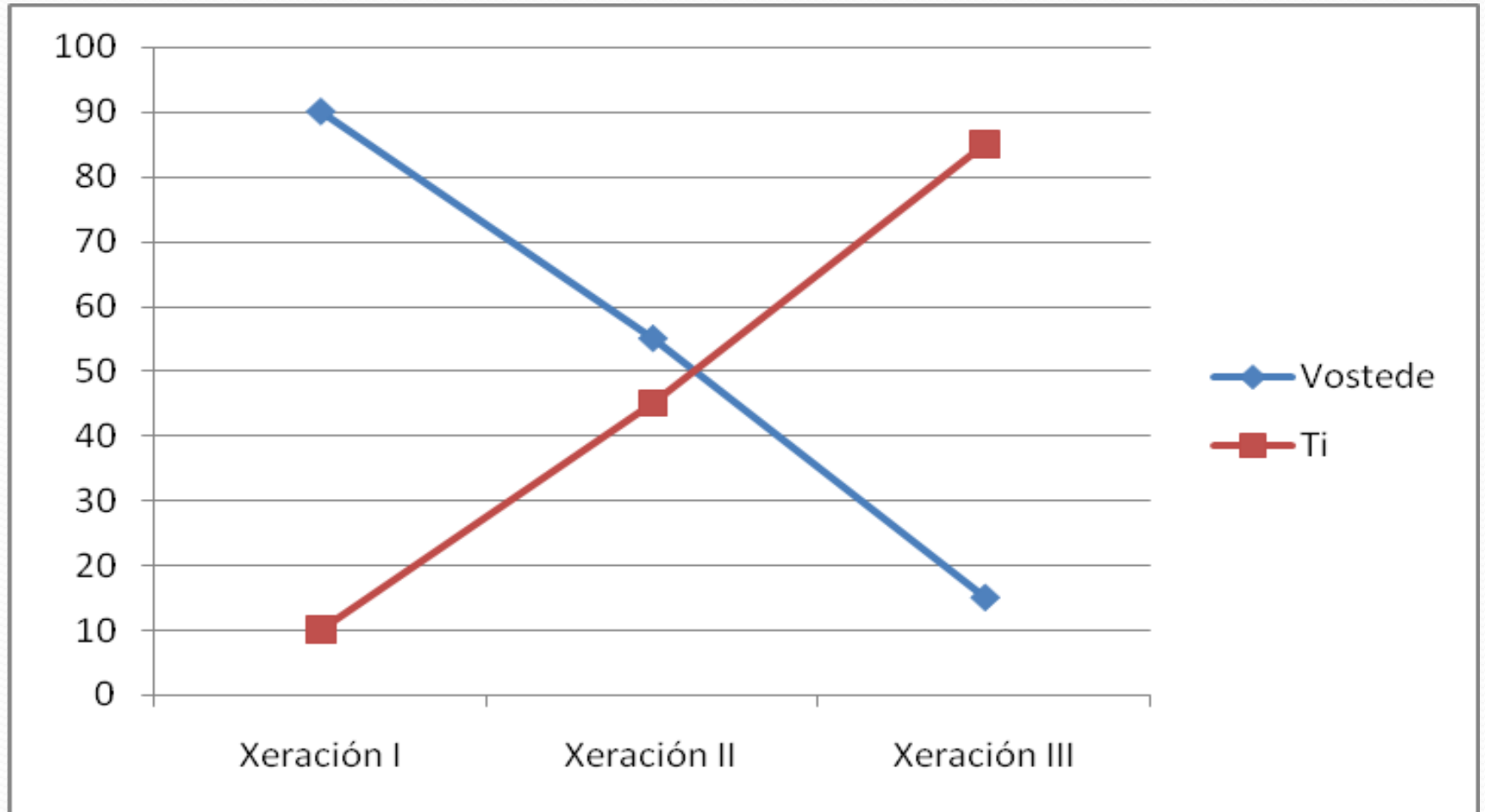

Resultados

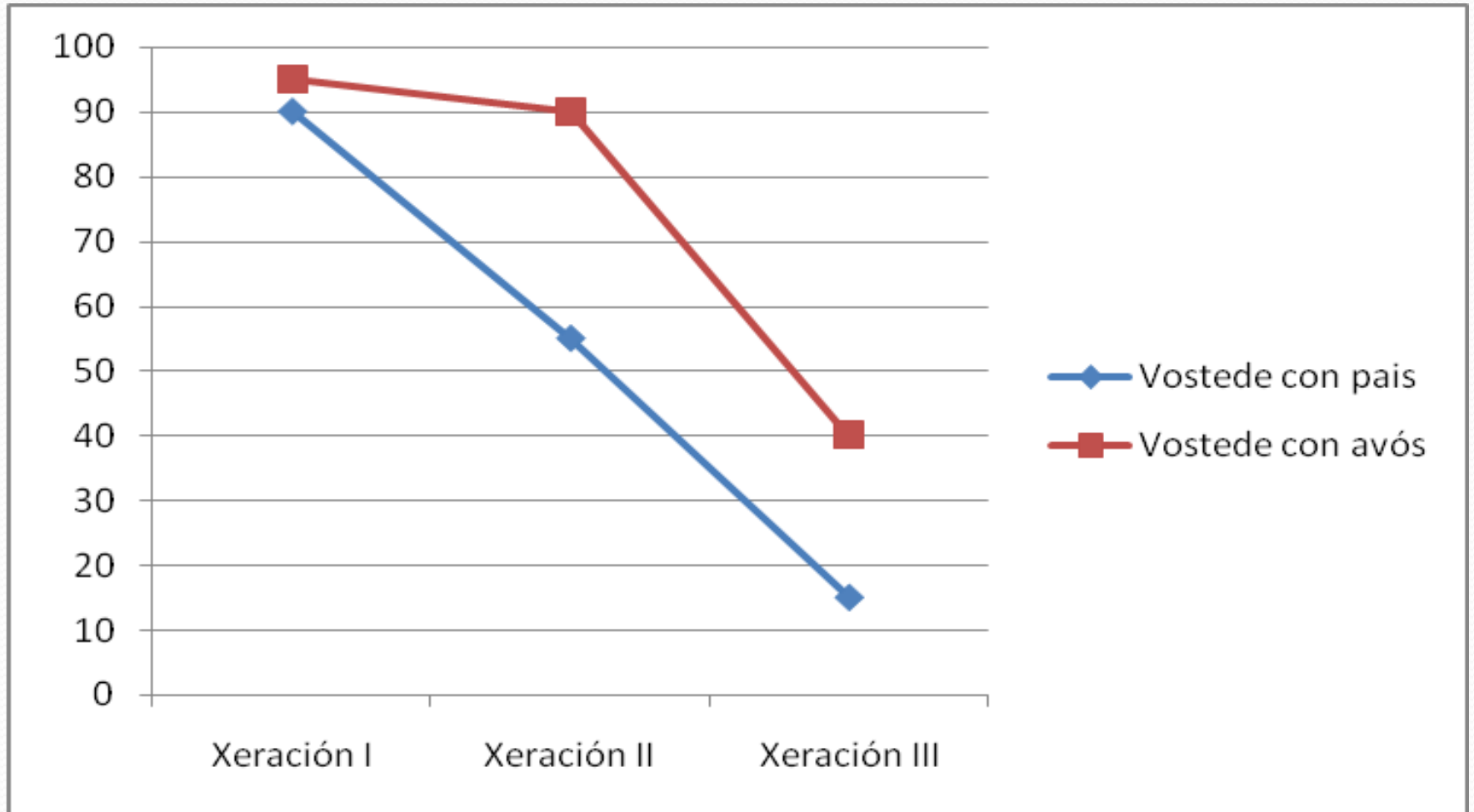
Tratamiento a avós

Tratamiento a país

V con pais e avós

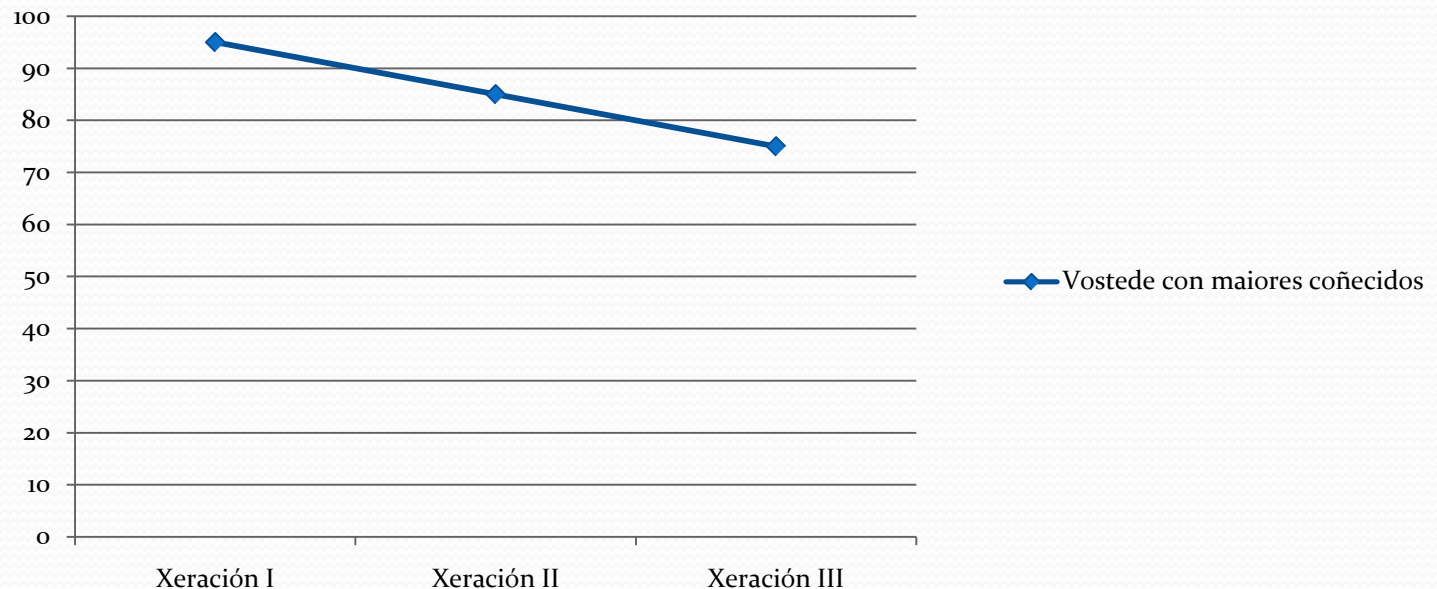

Maiores coñecidos ou non

- Para os maiores descoñecidos o único tratamento é V.
- Para os maiores coñecidos: diminución, menor da esperada, no uso de V.

Vostede con maiores coñecidos

As figuras de autoridade

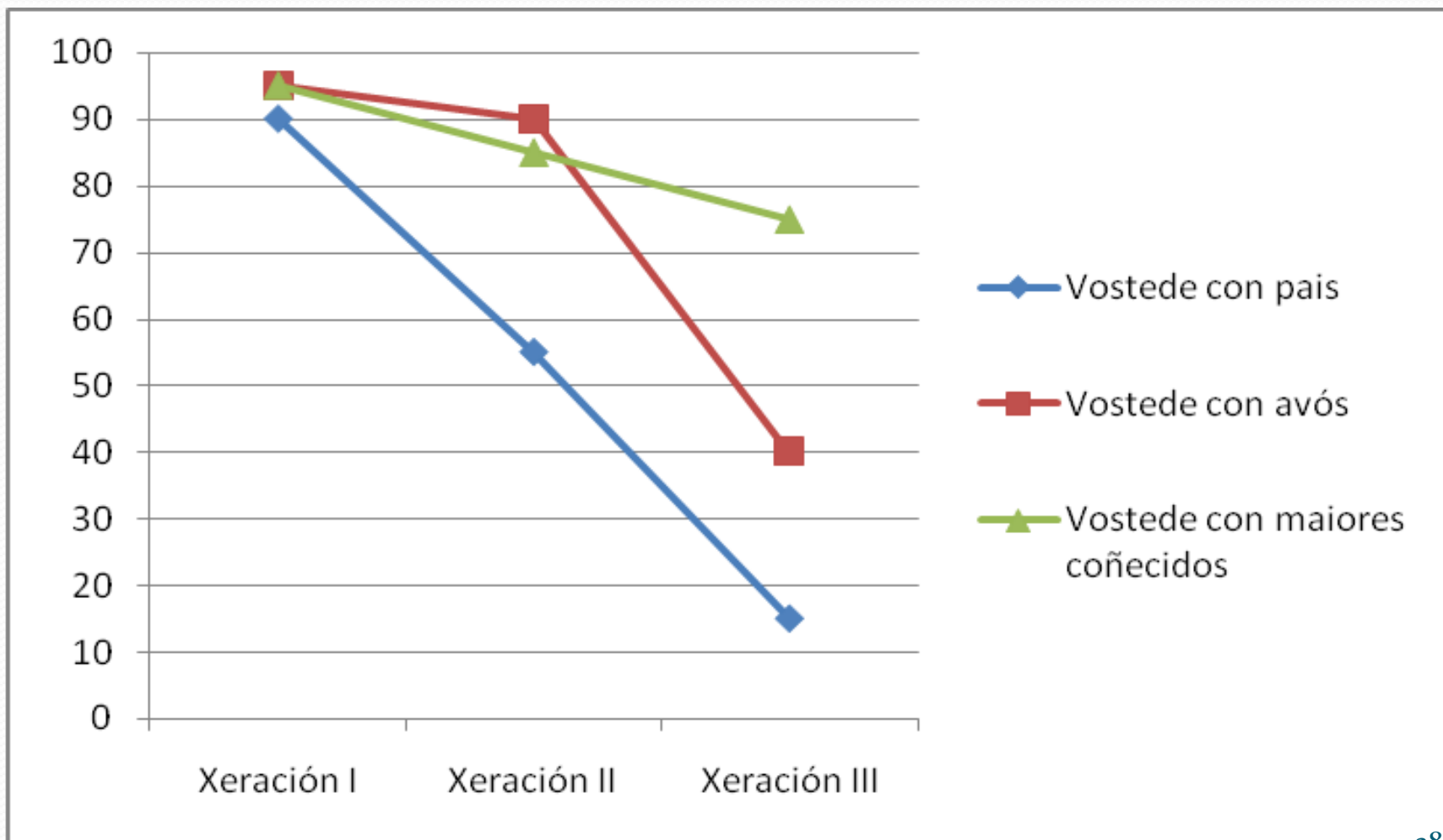
- Cura: V.
- Médico: V.
- **Mestres**
  - Distinción entre mestres (primaria) e profesores (secundaria).
  - Xeración I e maioría da Xeración II só contacto con mestres.
  - Xeración III con mestres e profesores.

As figuras de autoridade

- Na Xeración III o tratamento único para os mestres é V mentres que no caso dos profesores, 8 dos 11 entrevistados declaran tratar de T os a maioría dos profesores.
- Posible explicación: talante máis aberto dos profesores.

Conclusións

- O inventario de formas de tratamento léxicas e pronominais non difire moito do resto de Galicia.
- Constátase que o uso de V retrocede nos máis novos pero con diferenzas segundo o interlocutor.

Gracias!

Merci!

eduardolouredo@gmail.com